

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyaē yuddhakāṇḍē
॥ *ēkōnasaptatitamaḥ sargaḥ* ॥

This document has been prepared by
Sunder Kidāmbi
with the blessings of
śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan
His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ *ēkōnasaptatitamaḥ sargaḥ* ॥

*rāvaṇasya putrāṇaṃ bandhūnāṃ ca yuddhāya
prasthānamaṅgadēna narāntakasya vadhaśca*

*ēvaṃ vilapamānasya
rāvaṇasya durātmanaḥ |
śrutvā śōkābhibhūtasya
triśīrā vākyamabravīt ॥ 6.69.1 ॥*

*ēvamēva mahāvīryō
hatō nastātamadhyamaḥ |
na tu satpuruṣā rājan
vilapanti yathā bhavān ॥ 6.69.2 ॥*

*nūnaṃ tribhuvanasyāpi
paryāptastvamasi prabhō |
sa kasmāt prākṛta iva
śōcasyātmānamīdṛśam ॥ 6.69.3 ॥*

*brahmadattāsti tē śaktiḥ
kavacaṃ sāyakō dhanuḥ |*

sahasrakharasaṃyuktō
rathō mēghasamasvanaḥ || 6.69.4 ||

tvayāsakṛddhi śastrēṇa
viśastā dēvadānavāḥ |
sa sarvāyudhasampannō
rāghavaṃ śāstumarhasi || 6.69.5 ||

kāmaṃ tiṣṭha mahārāja
nirgamiṣyāmyahaṃ raṇē |
uddhariṣyāmi tē śatrūn
garuḍaḥ pannagāniva || 6.69.6 ||

śambarō dēvarājēna
narakō viṣṇunā yathā |
tathādya śayitā rāmō
mayā yudhi nipātitaḥ || 6.69.7 ||

śrutvā triśirasō vākyaṃ
rāvaṇō rākṣasādhipaḥ |
punarjātamivātmānaṃ
manyatē kālacōditaḥ || 6.69.8 ||

śrutvā triśirasō vākyaṃ
dēvāntakanarāntakau |
atikāyaśca tējasvī
babhūvuryuddhaharṣitāḥ || 6.69.9 ||

tatō'hamahamityēvaṃ
garjantō nairṛtarṣabhāḥ |

rāvaṇasya sutā vīrāḥ

śakratulyaparākramāḥ || 6.69.10 ||

antarikṣagatāḥ sarvē

sarvē māyāviśāradāḥ |

sarvē tridaśadarpaghñāḥ

sarvē samaradurmadāḥ || 6.69.11 ||

sarvē subalāsampannāḥ

sarvē vistīrṇakīrtayaḥ |

sarvē samaramāsādya

na śrūyantē sma nirjitāḥ || 6.69.12 ||

dēvairapī sagandharvaiḥ

sakinnaramahōragaiḥ |

sarvē'straviduṣō vīrāḥ

sarvē yuddhaviśāradāḥ |

sarvē pravaravijñānāḥ

sarvē labdhavarāstathā || 6.69.13 ||

sa taistathā bhāskaratulyavarcaśaiḥ

sutairvṛtaḥ śatrubalaśriyārdanaiḥ |

rarāja rājā maghavān yathāmarai -

rvṛtō mahādānavadarpanāśanaiḥ || 6.69.14 ||

sa putrān sampariṣvajya

bhūṣayitvā ca bhūṣaṇaiḥ |

āśīrbhiśca praśastābhiḥ

prēṣayāmāsa vai raṇē || 6.69.15 ||

yuddhōnmattaṃ ca mattaṃ ca
 bhrātarau cāpi rāvaṇaḥ |
 rakṣaṇārthaṃ kumārāṇāṃ
 prēṣayāmāsa saṃyugē || 6.69.16 ||

tē'bhivādya mahātmānaṃ
 rāvaṇaṃ lōkarāvaṇam |
 kṛtvā pradakṣiṇaṃ caiva
 mahākāyāḥ pratasthirē || 6.69.17 ||

sarvauśadhībhirgandhaiśca
 samālabhya mahābalāḥ |
 nirjagmurnairṛtaśrēṣṭhāḥ
 śaḍētē yuddhakāṅkṣiṇaḥ || 6.69.18 ||

triśirāścātikāyaśca
 dēvāntakanarāntakau |
 mahōdaramahāpārśvau
 nirjagmuḥ kālacōditāḥ || 6.69.19 ||

tataḥ sudarśanaṃ nāgaṃ
 nīlajīmūtasannibham |
 airāvatakulē jāta -
 mārurōha mahōdaraḥ || 6.69.20 ||

sarvāyudhasamāyukta -
 stūṇībhiścāpyalaṅkṛtaḥ |
 rarāja gajamāsthāya
 savitēvāstamūrdhani || 6.69.21 ||

hayōttamasamāyuktaṃ
sarvāyudhasamākulam |
ārurōha rathaśrēṣṭhaṃ
triśirā rāvaṇātmajaḥ || 6.69.22 ||

triśirā rathamāsthāya
virarāja dhanurdharaḥ |
savidyudulkaḥ sajavālaḥ
sēndracāpa ivāmbudaḥ || 6.69.23 ||

tribhiḥ kirīṭaistriśirāḥ
śuśubhē sa rathōttamē |
himavāniva śailēndra -
sribhiḥ kāñcanaparvataiḥ || 6.69.24 ||

atikāyō'titējasvī
rākṣasēndrasutastadā |
ārurōha rathaśrēṣṭhaṃ
śrēṣṭhaḥ sarvadhanuṣmatām || 6.69.25 ||

sucakrākṣaṃ susaṃyuktaṃ
svanukarṣaṃ sukūbaram |
tūṇibāṇāsanairdīptaṃ
prāsāsiparighākulam || 6.69.26 ||

sa kāñcanavicitrēṇa
kirīṭēna virājatā |
bhūṣaṇaiśca babhau mēruḥ
prabhābhiriva bhāsayan || 6.69.27 ||

sa rarāja rathē tasmin
 rājasūnurmahābalaḥ |
 vṛtō nairṛtaśārdūlai -
 rvajrapāṇirivāmaraiḥ || 6.69.28 ||

hayamuccaiḥśravaḥprakhyam
 śvētaḥ kanakabhūṣaṇam |
 manōjavaḥ mahākāya -
 mārurōha narāntakaḥ || 6.69.29 ||

grhītvā prāsamulkābham
 virarāja narāntakaḥ |
 śaktimādāya tējasvī
 guhaḥ śikhigatō yathā || 6.69.30 ||

dēvāntakaḥ samādāya
 pariḥam hēmabhūṣaṇam |
 pariḡṛhya giriṃ dōrbhyām
 vapurviṣṇōrviḍambayan || 6.69.31 ||

mahāpārśvō mahātējā
 gadāmādāya vīryavān |
 virarāja gadāpāṇiḥ
 kubēra iva saṃyugē || 6.69.32 ||

tē pratasthurmahātmānō -
 'marāvatyāḥ surā iva |
 tān gajaiśca turaṅgaiśca
 rathaiścāmbudaniḥsvanaiḥ || 6.69.33 ||

anūtpēturmahātmānō
 rākṣasāḥ pravarāyudhāḥ |
 tē virējurmahātmānaḥ
 kumārāḥ sūryavarcasaḥ || 6.69.34 ||

kirīṭinaḥ śriyā juṣṭā
 grahā dīptā ivāambarē |
 pragṛhītā babhau tēṣām
 śastrāṇāmāvaliḥ sitā || 6.69.35 ||

śaradabhrapratikāśā
 haṃsāvalirivāambarē |
 maraṇam vāpi niścitya
 śatrūṇām vā parājayam || 6.69.36 ||

iti kṛtvā matiṃ vīrāḥ
 sañjagmuḥ saṃyugārthinaḥ |
 jagarjuśca praṇēduśca
 cikṣipuścāpi sāyakān || 6.69.37 ||

jagṛhuśca mahātmānō
 niryāntō yuddhadurmadāḥ |
 kṣvēḍitāsphōṭitānām vai
 sañcacālēva mēdinī || 6.69.38 ||

rakṣasām siṃhanādaiśca
 saṃsphōṭitamivāmbaram |
 tē'bhiniṣkramya muditā
 rākṣasēndrā mahābalāḥ || 6.69.39 ||

dadṛśurvānarānīkaṃ
 samudyataśilānagam |
 harayō'pi mahātmānō
 dadṛśū rākṣasaṃ balam || 6.69.40 ||

hastyaśvarathasambādhaṃ
 kiṅkiṅśatanāditam |
 nīlajīmūtasāṅkāśaṃ
 samudyatamahāyudham || 6.69.41 ||

dīptānalaraviprakhyai -
 rnairṛtaiḥ sarvatō vṛtam |
 tad dṛṣṭvā balamāyātaṃ
 labdhalakṣāḥ plavaṅgamāḥ || 6.69.42 ||

samudyatamahāśailāḥ
 sampraṇēdurmuhurmuhuḥ |
 amṛṣyamāṇā rakṣāṃsi
 pratinardanta vānarāḥ || 6.69.43 ||

tataḥ samutkṛṣṭaravaṃ niśamya
 rakṣōgaṇā vānarayūthapānām |
 amṛṣyamāṇāḥ paraharṣamugraṃ
 mahābalā bhīmataraṃ praṇēduḥ || 6.69.44 ||

tē rākṣasabalaṃ ghōraṃ
 praviśya hariyūthapāḥ |
 vicērurudyataiḥ śailai -
 rnagāḥ śikhariṇō yathā || 6.69.45 ||

kēcidākāśamāviśya

kēcidurvyāṃ plavaṅgamāḥ |
rakṣaḥsainyēṣu saṅkruddhāḥ
kēcid drumasīlāyudhāḥ || 6.69.46 ||

drumāṃśca vipulaskandhān
gṛhya vānarapuṅgavāḥ |
tad yuddhamabhavad ghōraṃ
rakṣōvānarasaṅkulam || 6.69.47 ||

tē pādapaśilāśailai -
ścakrurvr̥ṣṭimanūpamām |
bāṇaughairvāryamāṇāśca
harayō bhīmavikramāḥ || 6.69.48 ||

siṃhanādān vinēduśca
raṇē rākṣasavānarāḥ |
śilābhiścūrṇayāmāsu -
ryātudhānān plavaṅgamāḥ || 6.69.49 ||

nirjaghnūḥ saṃyugē kruddhāḥ
kavacābharaṇāvṛtān |
kēcid rathagatān vīrān
gajavājigatānapi || 6.69.50 ||

nirjaghnūḥ sahasā”plutya
yātudhānān plavaṅgamāḥ |
śailaśṛṅgānvitāṅgāstē
muṣṭibhirvāntalōcanāḥ || 6.69.51 ||

cēluḥ pētuśca nēduśca
tatra rākṣasapuṅgavāḥ |
rākṣasāśca śaraistīkṣṇai -
rbibhiduḥ kapikuñjarān || 6.69.52 ||

śūlamudgarakhaḍgaiśca
jaghnuḥ prāsaiśca śaktibhiḥ |
anyōnyam pātayāmāsuḥ
parasparajayaiṣiṇaḥ || 6.69.53 ||

ripusōṇitadigdihāṅgā -
statra vānararākṣasāḥ |
tataḥ śailaiśca khaḍgaiśca
visrṣṭairharirākṣasaiḥ || 6.69.54 ||

muhūrtēnāvṛtā bhūmi -
rabhavacchōṇitōkṣitā |
vikīrṇaiḥ parvatākārai
rakṣōbhirabhimarditaiḥ |
āsīd vasumatī pūrṇā
tadā yuddhamadānvitaiḥ || 6.69.55 ||

ākṣiptāḥ kṣipyamāṇāśca
bhagnaśailāśca vānarāḥ |
punaraṅgaistadā cakru -
rāsannā yuddhamadbhutam || 6.69.56 ||

vānarān vānarairēva
jaghnustē nairṛtarṣabhāḥ |

rākṣasān rākṣasairēva

jaghnustē vānarā api || 6.69.57 ||

ākṣīpya ca śilāḥ śailā -

ñjaghnustē rākṣasāstadā |

tēṣāṃ cācchidya śastrāṇi

jaghnū rakṣāṃsi vānarāḥ || 6.69.58 ||

nirjaghnuḥ śailaśṛṅgaiśca

bibhiduśca parasparam |

siṃhanādān vinēduśca

raṇē rākṣasavānarāḥ || 6.69.59 ||

chinnavarmatanutrāṇā

rākṣasā vānarairhatāḥ |

rudhiram prasṛtāstatra

rasasāramiva drumāḥ || 6.69.60 ||

rathēna ca ratham cāpi

vāraṇēnāpi vāraṇam |

hayēna ca hayaṃ kēci -

nnirjaghnurvānarā raṇē || 6.69.61 ||

kṣuraprairardhacandraiśca

bhallaiśca niśitaiḥ śaraiḥ |

rākṣasā vānarēndrāṇāṃ

bibhiduḥ pādapāñśilāḥ || 6.69.62 ||

vikīrṇāḥ parvatāstaiśca

drumacchinnaiśca saṃyugē |

hataiśca kapirakṣōbhi -
rdurgamā vasudhābhavat || 6.69.63 ||

tē vānarā garvitahr̥ṣṭacēṣṭāḥ
saṅgrāmamāsādyā bhayaṃ vimucya |
yuddhaṃ sma sarvē saha rākṣasaistē
nānāyudhāścakruradīnasattvāḥ || 6.69.64 ||

tasmin pravṛttē tumulē vimardē
prahr̥ṣyamāṇēṣu valīmukhēṣu |
nipātyamāṇēṣu ca rākṣasēṣu
maharṣayō dēvagaṇāśca nēduḥ || 6.69.65 ||

tatō hayaṃ mārutatulyavēga -
māruhya śaktiṃ niśitāṃ pragṛhya |
narāntakō vānarasainyamugraṃ
mahārṇavaṃ mīna ivāvivēśa || 6.69.66 ||

sa vānarān sapta śatāni vīraḥ
prāsēna dīptēna vinirbibhēda |
ēkaḥ kṣaṇēnēndraripurmahātmā
jaghāna sainyaṃ haripuṅgavānām || 6.69.67 ||

dadṛśuśca mahātmānaṃ
hayapṛṣṭhapraṭiṣṭhitam |
carantaṃ harisainyēṣu
vidyādharamaharṣayaḥ || 6.69.68 ||

sa tasya dadṛśē mārgō
māṃsaśōṇitakardamaḥ |

patitaiḥ parvatākārai -

rvānarairabhisamvṛtaḥ || 6.69.69 ||

yāvad vikramituṃ buddhiṃ

cakruḥ plavagapuṅgavāḥ |

tāvadētānatikramya

nirbibhēda narāntakaḥ || 6.69.70 ||

jvalantaṃ prāsamudyamya

saṅgrāmāgrē narāntakaḥ |

dadāha harisainyāni

vanānīva vibhāvasuḥ || 6.69.71 ||

yāvadutpāṭayāmāsu -

rvṛkṣāñśailān vanaukasaḥ |

tāvat prāsahatāḥ pētu -

rvajrakṛttā ivācalāḥ || 6.69.72 ||

dikṣu sarvāsu balavān

vicacāra narāntakaḥ |

pramṛdnan sarvatō yuddhē

prāvṛṭkālē yathānilaḥ || 6.69.73 ||

na śēkurdhāvitum vīrā

na sthātum spanditum bhayāt |

utpatantaṃ sthitaṃ yāntaṃ

sarvān vivyādha vīryavān || 6.69.74 ||

ēkēnāntakakalpēna

prāsēnādityatējasā |

bhagnāni harisainyāni
nipēturdharaṇītalē || 6.69.75 ||

vajranīṣpēṣasadṛśam
prāsasyābhinipātanam |
na śēkurvānarāḥ sōḍhum
tē vinēdurmahāsvanam || 6.69.76 ||

patatāṃ harivīrāṇāṃ
rūpāṇi pracakāśirē |
vajrabhinnāgrakūṭānāṃ
śailānāṃ patatāmiva || 6.69.77 ||

yē tu pūrvaṃ mahātmānaḥ
kumbhakarṇēna pātītāḥ |
tē svasthā vānaraśrēṣṭhāḥ
sugrīvamupatasthirē || 6.69.78 ||

prēkṣamāṇaḥ sa sugrīvō
dadṛśē harivāhinīm |
narāntakabhayatrastāṃ
vidravantīm yatastataḥ || 6.69.79 ||

vidrutāṃ vāhinīm dṛṣṭvā
sa dadarśa narāntakam |
grhītaprāsamāyāntaṃ
hayapṛṣṭhapraṭiṣṭhitam || 6.69.80 ||

dṛṣṭvōvāca mahātējāḥ
sugrīvō vānarādhipaḥ |

kumāramaṅgadaṃ vīraṃ
śakratulyaparākramam || 6.69.81 ||

gacchainaṃ rākṣasaṃ vīraṃ
yō'sau turagamāsthitaḥ |
kṣōbhayantaṃ haribalaṃ
kṣipraṃ prāṇairviyōjaya || 6.69.82 ||

sa bharturvacanaṃ śrutvā
niṣpapātāṅgadastadā |
anīkānmēghasaṅkāśā -
daṃśumāniva vīryavān || 6.69.83 ||

śailasaṅghātasāṅkāśō
harīṇāmuttamō'ṅgadaḥ |
rarājāṅgadasannaddhaḥ
sadhāturiva parvataḥ || 6.69.84 ||

nirāyudhō mahātējāḥ
kēvalaṃ nakhadaṃṣṭravān |
narāntakamabhikramya
vāliputrō'bravīd vacaḥ || 6.69.85 ||

tiṣṭha kiṃ prākṛtairēbhi -
rharibhistvaṃ kariṣyasi |
asmin vajrasamasparśaṃ
prāsaṃ kṣipra mamōrasi || 6.69.86 ||

aṅgadasya vacaḥ śrutvā
pracukrōdha narāntakaḥ |

sandaśya daśanairōṣṭhaṃ
 niḥśvasya ca bhujāṅgavat |
 abhigamyāṅgadaṃ kruddhō
 vāliputraṃ narāntakaḥ || 6.69.87 ||

sa prāsamāvidhya tadāṅgadāya
 samujjvalantaṃ sahasōtsasarja |
 sa vāliputrōrasi vajrakalpē
 babhūva bhagnō nyapatacca bhūmau || 6.69.88 ||

taṃ prāsamālōkya tadā vibhagnaṃ
 suparṇakṛttōragabhōgakalpam |
 talaṃ samudyamya sa vāliputra -
 sturaṅgamasyābhijaghāna mūrdhni || 6.69.89 ||

nimagnapādaḥ sphuṭitākṣitārō
 niṣkrāntajihvō'calasannikāśaḥ |
 sa tasya vājī nipapāta bhūmau
 talaprahāreṇa vikīrṇamūrdhā || 6.69.90 ||

narāntakaḥ krōdhavaśaṃ jagāma
 hataṃ turaṅgaṃ patitaṃ samīkṣya |
 sa muṣṭimudyamya mahāprabhāvō
 jaghāna śīrṣē yudhi vāliputraṃ || 6.69.91 ||

athāṅgadō muṣṭiviśīrṇamūrdhā
 susrāva tīvraṃ rudhiraṃ bhṛśōṣṇam |
 muhurvijajvāla mumōha cāpi
 saṃjñāṃ samāsādya visismiyē ca || 6.69.92 ||

athāṅgadō mṛtyusamānavēgaṃ
saṃvartya muṣṭiṃ giriśṛṅgakalpam |
nipātayāmāsa tadā mahātmā
narāntakasyōrasi vāliputraḥ || 6.69.93 ||

sa muṣṭinirbhinnanimagnavakṣā
jvālā vamañśōṇitadigdthagātraḥ |
narāntakō bhūmitalē papāta
yathācalō vajranipātabhagnaḥ || 6.69.94 ||

tadāntarikṣē tridaśōttamānāṃ
vanaukasāṃ caiva mahāpraṇādaḥ |
babhūva tasmin nihatē'gryavīryē
narāntakē vālisutēna saṅkhyē || 6.69.95 ||

athāṅgadō rāmamanaḥpraharṣaṇaṃ
suduṣkaraṃ tat kṛtavān hi vikramam |
viśiṣmiyē sō'pyati vīryavikramaḥ
punaśca yuddhē sa babhūva harṣitaḥ || 6.69.96 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmikīyē ādikāvye
yuddhakāṇḍē ēkōnasaptatitamaḥ sargaḥ ||